

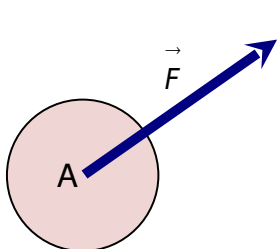

Siła. Zasady dynamiki

Siła jest wielkością wektorową. Posiada określoną wartość, kierunek i zwrot. Jednostką siły jest niuton (N).

$$1\text{N} = 1 \cdot \frac{\text{kg} \cdot \text{m}}{\text{s}^2}$$

Przedstawienie graficzne

Siła $\vec{F}$ przyłożona jest do ciała w punkcie A, jej kierunek oraz zwrot wskazuje strzałka, której długość jest proporcjonalna do jej wartości.

Przedstawienie matematyczne

W trójwymiarowym układzie współrzędnych prostokątnych siłę określają współrzędne

$$\vec{F} = (F_x, F_y, F_z)$$

Siły powodują ruch ciał materialnych i zmiany stanu ruchu.

Pierwsza zasada dynamiki

Jeżeli na ciało nie są wywierane siły (albo działające siły równoważą się) to ciało to pozostaje w spoczynku lub w ruchu jednostajnym, prostoliniowym.

Układy, w których pierwsza zasada dynamiki nie jest spełniona, nazywamy układami nieinercyjnymi; układy, w których jest spełniona - układami inercyjnymi.

Druga zasada dynamiki

Siła F działająca na ciało o masie m nadaje tej masie przyspieszenie a

$$\vec{a} = \frac{\vec{F}}{m}$$

Iloczyn masy ciała przez jego przyspieszenie równy jest sile działającej na to ciało.

$$\vec{F} = m \cdot \vec{a}$$

gdzie: m to masa bezwładna.

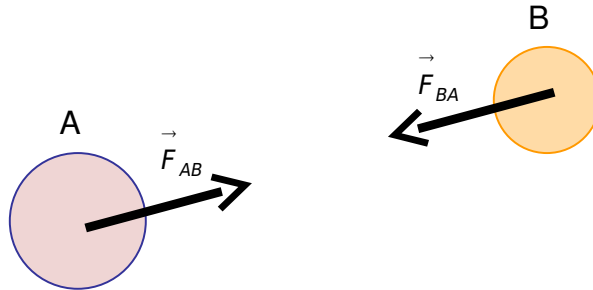
*Szybkość zmiany pędu ciała równa jest wypadkowej sile działającej na to ciało.

$$\vec{F} = \frac{\Delta \vec{p}}{\Delta t}$$

Zasady dynamiki

Trzecia zasada dynamiki

Oddziaływania wzajemne dwóch ciał są zawsze równe co do wartości ale przeciwnie skierowane.

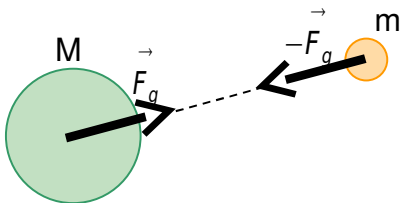

Kiedy ciało A działa na ciało B siłą $\vec{F}_{AB}$ to ciało B oddziałuje na ciało A siłą $\vec{F}_{BA}$.

$$\vec{F}_{AB} = -\vec{F}_{BA}$$

Siła grawitacji

Siła wzajemnego przyciągania się ciał o masach M i m , które są w odległości r .

$$F_g = G \frac{M \cdot m}{r^2}$$

gdzie stała grawitacji $G = 6,672 \cdot 10^{-11} \text{ m}^3/\text{kg} \cdot \text{s}^2$

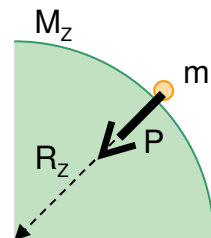
Siła ciężkości

Siła ciężkości P jest siłą grawitacji, która działa na ciało o masie m znajdujące się przy powierzchni Ziemi.

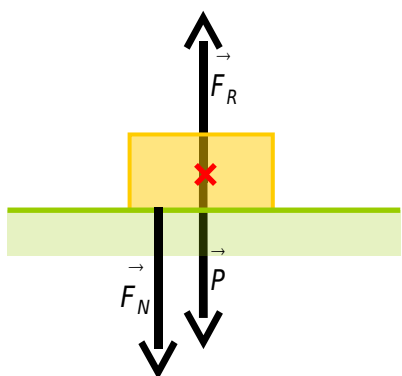
gdzie: M_z – masa Ziemi
 R_z – promień Ziemi
 g – przyspieszenie ziemskie

$$P = G \frac{m \cdot M_z}{R_z^2} = m \cdot g$$

$$g = G \frac{M_z}{R_z^2} = 9,81 \text{ m/s}^2$$

Zasady dynamiki. Siły

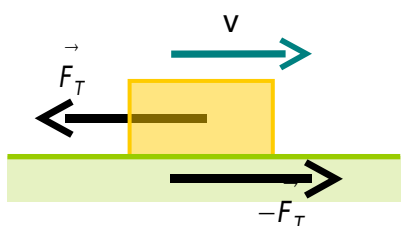
Siły działające na ciało leżące na powierzchni Ziemi równoważą się

$$P = F_N = F_R$$

P – siła ciężkości

F_N – siła nacisku

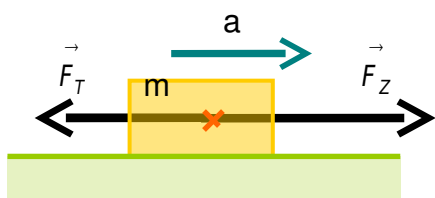
F_R – siła sprężystości (III zasada dynamiki)

Siła tarcia F_T działa na przesuwaną się ciało, a siła $-F_T$ działa na podłoże (III zasada dynamiki)

$$F_T = f \cdot F_N$$

f – współczynnik tarcia

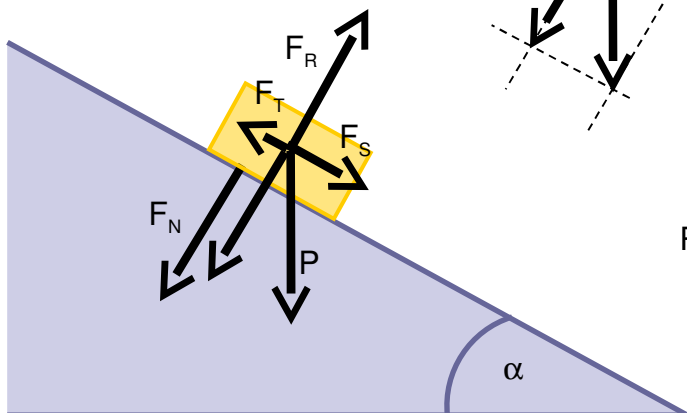

II zasada dynamiki

$$F = m \cdot a = F_z - F_T$$

F_z – siła zewnętrzna

Równia pochyła

Rozkład siły ciężkości na składowe

$$F_S = mg \cdot \sin \alpha$$

$$F_N = mg \cdot \cos \alpha$$

Siła tarcia

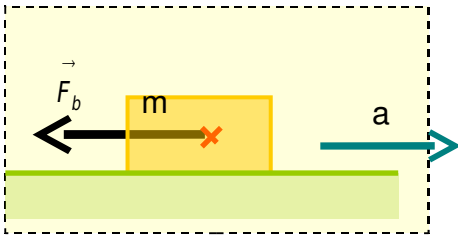
$$F_T = f \cdot mg \cdot \cos \alpha$$

Równanie ruchu ciała po równi *)

$$m \cdot a = mg \cdot \sin \alpha \mp f \cdot mg \cdot \cos \alpha$$

*) + i – uwzględnia ruch w górę oraz w dół

Zasady dynamiki. Siły

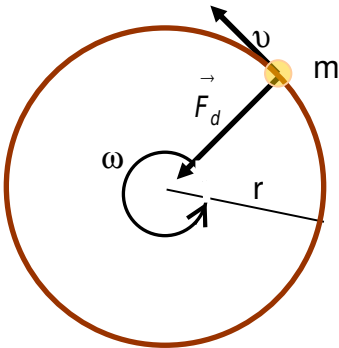

Siła bezwładności

W nieinercyjnym układzie odniesienia, poruszającym się z przyspieszeniem a , działa siła bezwładności

$$\vec{F}_b = -m \cdot \vec{a}$$

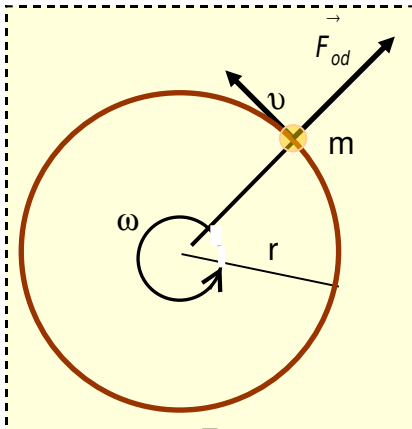
Siła bezwładności ma zwrot przeciwny do zwrotu wektora przyspieszenia układu.

Siła dośrodkowa

Ruch ciała po okręgu o promieniu r , z prędkością v powoduje siła dośrodkowa

$$F_d = m \cdot a_d = \frac{mv^2}{r} = m\omega^2 r$$

Siła odśrodkowa

Siła bezwładności działająca w nieinercyjnym układzie odniesienia

$$F_{od} = \frac{mv^2}{r} = m\omega^2 r$$

oraz

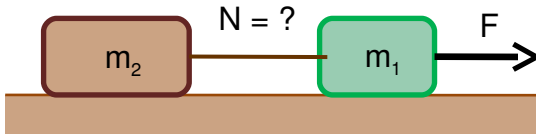
$$\vec{F}_{od} = -\vec{F}_d$$

Zasady dynamiki. Siły.

Przykłady

Zadanie 1

Dwa ciała o masach m_1 i m_2 połączone nicią przesuwają się po poziomej płaszczyźnie pod działaniem przyłożonej siły F . Współczynnik tarcia między masami m_1 , m_2 i podłożem wynosi f . Oblicz przyspieszenie mas a oraz siłę napinającą nić N .

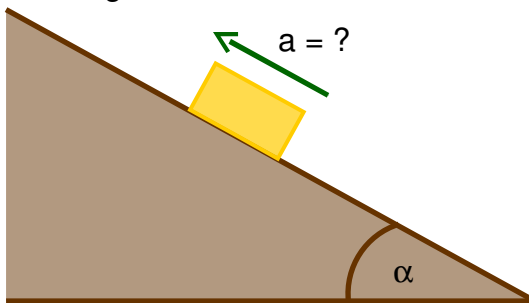
$$F_{T1} = f \cdot m_1 g \quad F_{T2} = f \cdot m_2 g$$

$$m_1 a = F - N - f \cdot m_1 g \quad m_2 a = N - f \cdot m_2 g$$

$$a = \frac{F}{m_1 + m_2} - fg \quad N = \frac{m_2}{m_1 + m_2} F$$

Zadanie 2

Z jakim przyspieszeniem porusza się masa m w górę równi? Współczynnik tarcia między ciałem o masie m i równią wynosi f , kąt nachylenia α , przyspieszenie ziemskie g .

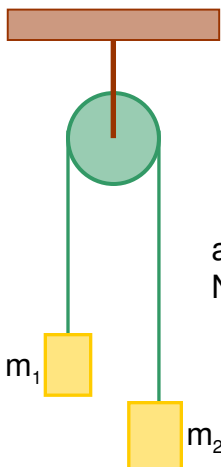

Masa m posiadała prędkość początkową ale ruch w górę równi jest jednostajnie opóźniony - prędkość zmniejsza się

$$a = g \cdot \sin \alpha + fg \cdot \cos \alpha$$

Zadanie 3

Dwa ciała o masach m_1 i m_2 połączone są nieważką, nierozciągliwą nicią przerzuconą przez błocek, którego masę należy zaniedbać. Błocek obraca się w kierunku zgodnym z kierunkiem ruchu wskazówek zegara. Obliczyć przyspieszenie mas a oraz naciąg nici N .

$$a = ?$$

$$N = ?$$

$$m_1 a = N - m_1 g$$

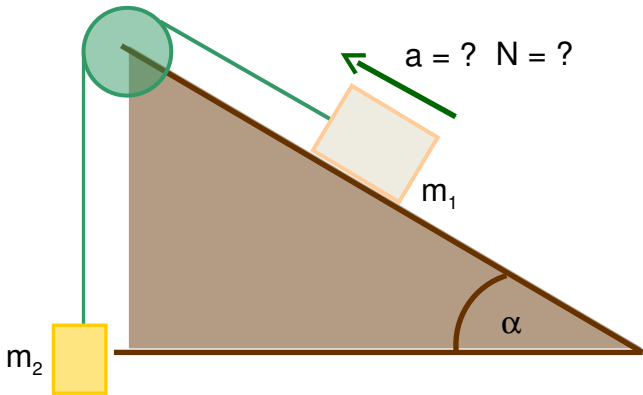
$$m_2 a = m_2 g - N$$

$$a = \frac{m_2 - m_1}{m_1 + m_2} \cdot g$$

$$N = \frac{2m_1 m_2}{m_1 + m_2} g$$

Zadanie 4

Dwa ciała o masach m_1 i m_2 połączono nicią, która przerzucona jest przez bleczek znajdujący się w wierzchołku równi pochyłej o kącie nachylenia α . Ciało o masie m_1 porusza się ruchem jednostajnie przyspieszonym w górę równi. Współczynnik tarcia między ciałem o masie m_1 i równią wynosi f . Masę boczka należy zaniedbać. Obliczyć przyspieszenie mas a oraz naciąg nici N .

$$m_2 a = m_2 g - N$$

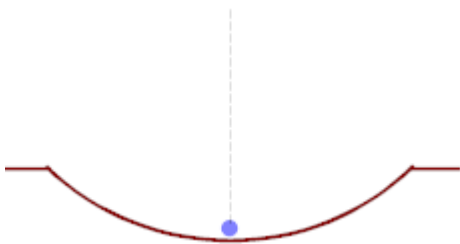
$$m_1 a = N - m_1 g \sin \alpha - m_1 g f \cos \alpha$$

$$a = \frac{m_2 - m_1 (\sin \alpha + f \cos \alpha)}{m_1 + m_2} \cdot g$$

$$N = \frac{m_1 \cdot m_2 (1 + \sin \alpha + f \cos \alpha)}{m_1 + m_2} \cdot g$$

Zadanie 5

Rowerzysta o masie 50 kg przejeżdża przez wąwóz (parów) o promieniu krzywizny 20 m z prędkością 36 km/godz. Oblicz, jaką siłą rowerzysta działa na, podłoże, w momencie, gdy znajduje się na środku zagłębienia. Przyjąć, w przybliżeniu, $g = 10 \text{ m/sek}^2$.

$$F_d = F_N - mg$$

$$F_N = mg + \frac{mv^2}{r}$$

$$F_N = 750 \text{ N}$$

Zadania do samodzielnego rozwiązania

Zadanie 1

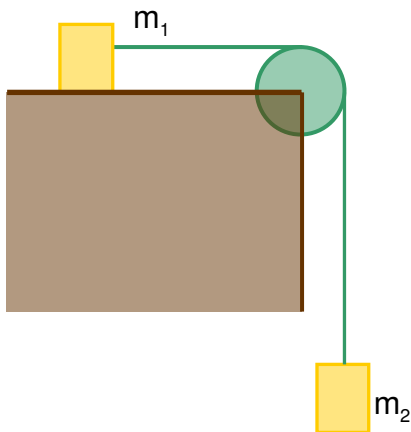
Z jakim przyspieszeniem porusza się masa m w dół równi? Współczynnik tarcia między ciałem o masie m i równią wynosi f , kąt nachylenia α .

Zadanie 2

Dwa ciała o masach m_1 i m_2 połączone są nieważką, nierozciągliwą nicią przerzuconą przez bloczek, którego masę należy zaniedbać. Bloczek obraca się w kierunku przeciwnym do kierunku ruchu wskazówek zegara. Obliczyć przyspieszenie mas a oraz naciąg nici N .

Zadanie 3

Bloczek przymocowany jest do stołu (rysunek). Współczynnik tarcia między ciałem o masie m_1 i stołem wynosi f . Z jakim przyspieszeniem poruszają się masy m_1 i m_2 ? Jaki jest naciąg nici N ?

Zadanie 4

Dwa ciała o masach m_1 i m_2 połączono nicią, która przerzucona jest przez bloczek znajdujący się w wierzchołku równi pochyłej o kącie nachylenia α . Ciało o masie m_2 porusza się ruchem jednostajnie przyspieszonym w dół równi. Współczynnik tarcia między ciałem o masie m_2 i równią wynosi f . Masę boczka należy zaniedbać. Obliczyć przyspieszenie mas a oraz naciąg nici N .

Zadanie 5

Rowerzysta o masie 50 kg przejeżdża przez mostek o promieniu krzywizny 20 m z prędkością 36 km/godz. Oblicz, jaką siłą rowerzysta działa na mostek, w momencie, gdy znajduje się na jego środku. Przyjąć, w przybliżeniu, $g=10$ m/sek².

